EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2015 05 13
COM(2015) 258 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl 2015 m. Airijos nacionalinės reformų programos

su Tarybos nuomone dėl 2015 m. Airijos stabilumo programos

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl 2015 m. Airijos nacionalinės reformų programos

su Tarybos nuomone dėl 2015 m. Airijos stabilumo programos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo[1], ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo[2], ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį;

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją[3],

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas[4],

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

(1) 2010 m. kovo 26 d. Europos Vadovų Taryba pritarė Komisijos pasiūlymui įgyvendinti naują augimo ir darbo vietų kūrimo strategiją „Europa 2020“, grindžiamą geresniu ekonominės politikos koordinavimu. Strategija yra orientuota į tas svarbias sritis, kuriose reikia imtis veiksmų, kad būtų stiprinamas Europos tvaraus augimo ir konkurencingumo potencialas;

(2) remdamasi Komisijos pasiūlymais, 2010 m. liepos 13 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl valstybių narių ir Sąjungos ekonominės politikos bendrų gairių (2010–2014 m.), o 2010 m. spalio 21 d. – sprendimą dėl valstybių narių užimtumo

[1] OL L 209, 1997 8 2, p. 1.
[2] OL L 306, 2011 11 23, p. 25.
[3] COM(2015) 258.
[4] P8_TA(2015)0067, P8_TA(2015)0068, P8_TA(2015)0069.

politikos gairių. Abejos gairės kartu sudaro integruotas gaires, ir į jas valstybių narių buvo paprašyta atsižvelgti formuojant nacionalinę ekonominę ir užimtumo politiką;

(3) 2014 m. liepos 8 d. Taryba priėmė rekomendaciją dėl 2014 m. Airijos nacionalinės reformų programos ir pateikė nuomonę dėl atnaujintos 2014 m. Airijos stabilumo programos. 2014 m. lapkričio 28 d. pagal Reglamentą (ES) Nr. 473/2013[5] Komisija pateikė nuomonę dėl Airijos 2015 m. biudžeto plano projekto[6];

(4) 2014 m. lapkričio 28 d. Komisija priėmė metinę augimo apžvalgą[7], kuria pradedamas 2015 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Tą pačią dieną Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 priėmė Įspėjimo mechanizmo ataskaitą[8], kurioje nurodė, kad Airija yra viena iš valstybių narių, dėl kurios reikės parengti nuodugnią apžvalgą;

(5) 2014 m. gruodžio 18 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino prioritetus, pagal kuriuos reikia skatinti investuoti, spartinti struktūrines reformas ir vykdyti atsakingą augimui palankų fiskalinį konsolidavimą;

(6) 2015 m. vasario 26 d. Komisija paskelbė 2015 m. Airijos ataskaitą[9]. Joje įvertinta Airijos pažanga įgyvendinant 2014 m. liepos 8 d. priimtas šaliai skirtas rekomendacijas. Į šalies ataskaitą įtraukti ir nuodugnios apžvalgos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį rezultatai. Atlikusi analizę Komisija daro išvadą, kad Airijoje yra susidaręs makroekonominis disbalansas, dėl kurio reikia imtis politikos veiksmų ir kurį reikia stebėti. Visų pirma 2013 m. Airijoje įgyvendinta ES ir TVF finansinės paramos programa, o šiuo metu joje vykdoma priežiūra po minėtos programos įgyvendinimo ir Europos semestro priežiūra. Nors ekonomikos perspektyva akivaizdžiai pagerėjo, toliau reikia atidžiai stebėti tam tikrą riziką, susijusią su dideliu privačiojo ir viešojo sektorių įsiskolinimu, likusiomis finansų sektoriaus problemomis, visų pirma su bankų pelningumu, taip pat darbo rinkos, kuriai būdingas didelis struktūrinis nedarbas, koregavimu;

(7) 2015 m. balandžio 29 d. Airija pateikė 2015 m. nacionalinę reformų programą, o 2015 m. balandžio 30 d. – 2015 m. stabilumo programą. Siekiant atsižvelgti į tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos vienu metu;

(8) šiuo metu Airijai taikoma Stabilumo ir augimo pakto korekcinė dalis. 2015 m. stabilumo programoje pagal Tarybos nustatytą terminą Vyriausybė planuoja iki 2015 m. panaikinti perviršinį deficitą. Vėliau iki 2019 m. planuojama pasiekti vidutinio laikotarpio tikslą – struktūriniu požiūriu subalansuotą biudžetą. Vyriausybė planuoja 2015 m. sumažinti nominalų deficitą iki 2,3 % BVP, o 2019 m. pasiekti 0,7 % BVP perteklių. Remiantis stabilumo programa, numatoma sumažinti valdžios sektoriaus skolos ir BVP santykį nuo 109,7 % BVP 2014 m. iki 105,0 % BVP 2015 m. ir laipsniškai mažinti toliau iki 89,4 % BVP 2019 m. Makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos biudžeto projekcijos, palankus 2015 m. ir tikėtinas 2016 m. Remiantis Komisijos 2015 m. pavasario prognozėmis, numatoma iki 2015 m. laiku ir tvariai panaikinti perviršinį deficitą. Apskaičiuota, kad 2011–2015 m. fiskalinės pastangos yra mažesnės, negu buvo rekomenduota, tačiau diskrecinių priemonių, kurių buvo imtasi pagal programą ir vėliau, apimtis atitinka

[5] OL L 140, 2013 5 27, p. 11.
[6] COM(2014) 8803 *final*.
[7] COM(2014) 902.
[8] COM(2014) 904.
[9] SWD(2015) 27 *final*.

reikalaujamą apimtį. Darant prielaidą, kad perviršinis deficitas bus panaikintas laiku ir panaikinimas bus ilgalaikis, kaip planuota, nuo 2016 m. Airijai bus taikoma pakto prevencinė dalis. Priemonės, kurias taikant būtų pasiekti planuojami deficito tikslai ir padaryta pažanga siekiant vidutinio laikotarpio tikslo nuo 2016 m., kol kas nėra pakankamai tiksliai išdėstytos. Todėl atsižvelgiant į Komisijos 2015 m. pavasario prognozę, regis, kyla rizika, kad 2016 m. bus gerokai nukrypta nuo reikalaujamo koregavimo plano siekiant vidutinio laikotarpio tikslo, taip pat tais metais reikės taikyti papildomų struktūrinių priemonių. Remdamasi stabilumo programos vertinimu ir atsižvelgdama į Komisijos 2015 m. pavasario prognozę, Taryba mano, kad yra rizika, jog Airija neatitiks Stabilumo ir augimo pakto nuostatų;

(9) vykdant mokesčių reformas prisidėta prie fiskalinio koregavimo, tačiau reikėtų dar labiau sumažinti iškraipymą, pagerinti mokesčių sistemos veiksmingumą, padidinti augimą ir ekologiškumą. Nekilnojamojo turto mokestis pakeistas periodiniu mokesčiu, tačiau mokesčio bazė tebėra santykinai siaura, nes tam tikras negyvenamosios paskirties nekilnojamasis turtas neįtrauktas į apmokestinamą turtą. Darbo jėgos apmokestinimas galėtų būti paprastesnis – socialinių įmokų sistema yra sudėtinga. Vartojimo ir aplinkosaugos mokesčių bazės ribojamos sumažintais tarifais ir išimtimis. Dėl nulinio arba sumažinto pridėtinės vertės mokesčio tarifo, palyginti su ES vidurkiu, mažėja šio mokesčio veiksmingumas, taip pat atrodo, kad neatliekamas sistemingas tokio mokesčio išlaidų vertinimas. Dar reikia pagerinti aplinkosaugos mokesčių priemonių veiksmingumą ir nebeteikti aplinkai kenksmingų subsidijų. Vėliausiems taisyklių dėl gyvenamosios vietos mokesčių tikslais pakeitimams pritariama, nors jų poveikiui įvertinti gali prireikti laiko. Pastaraisiais metais pradėtos vykdyti pagrindinės fiskalinės sistemos reformos. Tikimasi, kad naujosios taisyklės ir procedūros, visų pirma vidutinio laikotarpio išlaidų sistema, bus priemonė, apsauganti nuo procikliškos fiskalinės politikos, o jų svarba fiskaliniam tvarumui – itin didelė. Tačiau pagal dabartines taisykles Vyriausybė turi didelę veiksmų laisvę keisti viršutines išlaidų ribas, neatsižvelgdama į iš anksto nustatytas nenumatytas išlaidas, todėl vidutinio laikotarpio biudžeto planai nėra tvirti;

(10) valstybės išlaidos sveikatos priežiūrai yra palyginti didelės, nors visuomenės sveikatos būklės rodikliai iš esmės nėra geresni už kitų ES šalių. Pastaraisiais metais šios išlaidos tapo veiksmingesnės. Tačiau reikia didesnių struktūrinių sveikatos sistemos reformų, kad būtų sustabdytas numatomas išlaidų didėjimas ir senėjant visuomenei išlaikyti palankūs sveikatos priežiūros rezultatai. Vidutiniu laikotarpiu Airija siekia taikyti vienpakopę visuotinio sveikatos draudimo sistemą ir vykdo reformas pagal Ateities sveikatos priežiūros strategiją. Siekiant išspręsti tam tikras neatidėliotinas problemas ir pagerinti išlaidų efektyvumą vykdomi tarpiniai veiksmai įvedant visuotinį sveikatos draudimą. Efektyvus e. sveikatos priemonių įdiegimas, veikla pagrįstas finansavimas ir geresnė receptų išrašymo praktika – tai nemenkos galimybės padidinti išlaidų efektyvumą. Taip pat būtų galima sumažinti valstybės išlaidas vaistams, visų pirma patentuotiems, nes, palyginti su ES vidurkiu, šios išlaidos yra daug didesnės;

(11) palyginti su ES, Airijoje žmonių, gyvenančių mažo darbo intensyvumo namų ūkiuose, dalis yra didžiausia. Dėl to kyla rimtų socialinių problemų ir didėja vaikų skurdo rizika. Kadangi mažas darbo intensyvumas daro ypač didelį poveikį nepilnoms šeimoms, vaikų, gyvenančių mažo darbo intensyvumo namų ūkiuose, dalis yra beveik tris kartus didesnė už ES vidurkį. Keičiant kai kurių socialinių pašalpų mokėjimą ir taip siekiant išspręsti neveiklumo spąstų židinių problemą

padaryta tam tikra pažanga. Vis dėlto galimybės naudotis vaikų priežiūros visą dieną paslaugomis yra ribotos, šios paslaugos yra brangios, todėl tai trukdo moterims ir vienišam tėvui arba motinai dalyvauti darbo rinkoje;

(12) gerėjant makroekonominei aplinkai bendra MVĮ padėtis pagerėjo, tačiau finansinė būklė yra labai skirtinga; palyginti nedidelė MVĮ dalis kol kas turi problemų dėl buvusių sunkumų, o sektoriaus dėmesys sutelktas į tolesnį finansinio įsiskolinimo mažinimą. Kreditų paklausa taip pat ima atsigauti. MVĮ toliau labai priklauso nuo bankų teikiamo finansavimo investicijoms, o nebankiniai finansavimo šaltiniai santykinai nėra gerai išplėtoti. Kadangi atsigavimas įgauna pagreitį ir atsigauna vidaus paklausa, jeigu nebus tinkamai pagerinti kredito kanalai ir diversifikuoti finansavimo šaltiniai, greičiausiai padidės pasiūlos apribojimai; tai itin svarbu investicijoms ir augimo perspektyvai. Buvo imtasi svarbių politikos iniciatyvų siekiant remti MVĮ galimybes naudotis finansavimu ir pasiūlyti naujų ilgesnės trukmės produktų. Vykdant šias iniciatyvas buvo įsteigta Airijos strateginė bankų korporacija, Airijos strateginis investicijų fondas, taip pat kitos struktūros. Tačiau kai kurių iš šių struktūrų naudojimas kol kas nedidelis, o Airijos strateginės bankų korporacijos ir Airijos strateginio investicijų fondo veiksmingumą ir poveikį galima vertinti tik atsižvelgiant į patirtį;

(13) Airija padarė didelę pažangą restruktūrizuodama, mažindama ir rekapitalizuodama vietos bankus. Bankų finansavimo rodikliai grįžo į normalią būklę, o pelningumas toliau gerėja. Tačiau problemos dėl buvusių sunkumų tebėra itin svarbios. Neveiksnių paskolų kiekis mažėja lėtai ir toliau silpnina bankų pajėgumą remti ekonomikos atsigavimą. 2014 m. ketvirtajame ketvirtyje tokios trijų pagrindinių vietos bankų paskolos sudarė 23,2 % visų paskolų – tai vienas didžiausių procentinių dydžių ES. Nors bankai toliau laikosi hipotekinių įsiskolinimų problemų sprendimo tikslų, toliau kaupiasi ilgalaikiai įsiskolinimai (daugiau kaip 720 dienų) – 2014 m. ketvirtajame ketvirtyje jų padaugėjo iki 9,8 % visų paskolos likučių. Įgyvendinant tvarius restruktūrizavimo sprendimus daroma pažanga; balandžio mėn. Airijos centrinis bankas pareikalavo, kad iki 2015 m. pabaigos bankai taikytų sprendimus didžiajai paskolų gavėjų daugumai. Tačiau bankai labai priklauso nuo standartinių savivaržos būdų, apimančių pagrindinės sumos arba palūkanų mokėjimų atidėjimą, bet ne jų sumažinimą. Bankai taip pat labai priklauso nuo teisminių procedūrų, kaip vieno iš būdų įtikinti įsiskolinusius klientus įsipareigoti. Planas pradėti taikyti centrinį kreditų registrą įgyvendinamas lėtai, nors jis yra labai svarbus siekiant gerinti priežiūrą, kreditų garantavimą ir rizikos valdymą;

(14) nuo 2013 m. darbo rinkos padėtis gerėjo – privačiajame sektoriuje vėl buvo kuriamos darbo vietos ir nuolat mažėjo nedarbas. Vis dėlto nedarbo lygis dar yra didelis, o ilgalaikis nedarbas tebėra rimta problema. Yra rizika, kad tam tikras ciklinis nedarbas gali tapti struktūrinis, kadangi perbalansuojant ekonomiką atsirado gebėjimų pasiūlos ir paklausos neatitiktis. Jaunimo nedarbas kol kas yra daug didesnis negu laikotarpiu prieš krizę. Pastaraisiais metais vykdant aktyvumo skatinimo reformas padaryta didelė pažanga, tačiau tam tikrų abejonių toliau kelia dabartinių aktyvumo skatinimo politikos krypčių ir mokymo programų veiksmingumas, taip pat užimtumo tarnybų gebėjimas pasiekti reikalingo masto rezultatus. Neseniai pradėta įgyvendinti iniciatyva „JobPath“ – teigiamas pokytis, tačiau jos veiksmingumą dar reikės patikrinti. Anksčiau tolesnio mokymosi ir rengimo sistema buvo neveiksminga ugdant tokius gebėjimus, kurie būtų reikalingi perbalansavus ekonomiką, o reformos pradėtos tik neseniai;

(15) teisinių paslaugų išlaidos tebėra didelės ir jas dar reikia pakoreguoti pagal kitas profesines paslaugas. Koreguoti yra svarbu, nes teisinės paslaugos – indėlis į visus ekonomikos sektorius, o jų išlaidos daro poveikį Airijos konkurencingumui. Teisinių paslaugų reguliavimo sistemos reforma siekiant didinti konkurenciją ir mažinti išlaidas – ilgalaikis projektas, kurį vykdyti įsipareigojo valdžios institucijos. Tačiau Teisinių paslaugų reguliavimo įstatymo projektas, paskelbtas 2011 m., dar nepriimtas. Be to, faktiškai sumažinti išlaidas galima tik išlaikant planuojamos reguliavimo sistemos konkurenciją didinančias ir išlaidas mažinančias nuostatas ir įtraukiant šias nuostatas į taisykles, kurias nustatys Teisinių paslaugų reguliavimo tarnyba, kuri bus netrukus įsteigta. Taigi Komisija atsižvelgdama į Europos semestrą toliau stebės pažangą šioje srityje;

(16) atsižvelgdama į Europos semestrą, Komisija atliko išsamią Airijos ekonominės politikos analizę ir ją paskelbė 2015 m. šalies ataskaitoje. Be to, ji įvertino stabilumo programą ir nacionalinę reformų programą, taip pat įvertino veiksmus, kurių Airija ėmėsi atsižvelgdama į ankstesniais metais jai skirtas rekomendacijas. Komisija įvertino ne tik jų svarbą tvariai fiskalinei ir socialinei bei ekonominei Airijos politikai, bet ir tai, kaip laikomasi ES taisyklių ir gairių, nes ES priemonėmis prisidedant prie būsimų nacionalinių sprendimų būtina stiprinti bendrą Europos Sąjungos ekonomikos valdymą. Jos rekomendacijos atsižvelgiant į Europos semestrą pateiktos toliau išdėstytose 1–4 rekomendacijose;

(17) atsižvelgdama į šį vertinimą, Taryba išnagrinėjo Airijos stabilumo programą ir savo nuomonę[10] visų pirma pateikė 1–2 rekomendacijose;

(18) atsižvelgdama į Komisijos nuodugnios apžvalgos ir šio vertinimo rezultatus, Taryba išnagrinėjo nacionalinę reformų programą ir stabilumo programą. Jos rekomendacijos pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 6 straipsnį pateiktos toliau išdėstytose 1 ir 4 rekomendacijose;

(19) atsižvelgdama į Europos semestrą, Komisija taip pat atliko visos euro zonos ekonominės politikos analizę. Remdamasi šia analize, Taryba pateikė konkrečias rekomendacijas valstybėms narėms, kurių valiuta yra euro. Airija taip pat turėtų užtikrinti visišką tų rekomendacijų įgyvendinimą laiku,

REKOMENDUOJA Airijai 2015–2016 m. imtis šių veiksmų:

1. Užtikrinti tvarų perviršinio deficito panaikinimą 2015 m. Pasiekti, kad 2016 m. fiskalinis koregavimas būtų 0,6 % BVP siekiant vidutinio laikotarpio tikslo. Panaudoti nenumatytą pelną, gautą esant geresnėms, negu tikėtasi, ekonominėms ir finansinėms sąlygoms, kad būtų paspartintas deficito ir skolos mažinimas. Apriboti veiksmų laisvę pakeisti viršutines išlaidų ribas viršijant konkrečias iš anksto nustatytas nenumatytas išlaidas. Išplėsti mokesčių, įskaitant pridėtinės vertės mokestį, bazę ir peržiūrėti jų išlaidas.

2. Imtis priemonių, kad būtų padidintas sveikatos priežiūros sistemos išlaidų efektyvumas, be kita ko, mažinant išlaidas patentuotiems vaistams ir laipsniškai įgyvendinant tinkamą receptų išrašymo praktiką. Į visą sveikatos sistemą įdiegti veikla grindžiamą finansavimą.

3. Imtis veiksmų siekiant padidinti namų ūkių darbo intensyvumą ir spręsti vaikų skurdo rizikos problemas laipsniškai nutraukiant pašalpas ir papildomas išmokas vėl

[10] Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

įsidarbinus ir gerinant galimybes naudotis vaikų priežiūros visą dieną paslaugomis už prieinamą kainą.

4. Iki 2015 m. pabaigos užbaigti ilgalaikius didžiosios daugumos hipotekinių įsiskolinimų restruktūrizavimo sprendimus ir sustiprinti Airijos centrinio banko vykdomos stebėsenos tvarką. Užtikrinti, kad paskolų restruktūrizavimo sprendimai sunkumų patiriančioms MVĮ ir likusios komercinio nekilnojamojo turto paskolos būtų tvarūs dar kartą įvertinus bankų veiklos rezultatus pagal jų nustatytus tikslus. Imtis būtinų priemonių užtikrinti, kad iki 2016 m. pradėtų veikti centrinis kreditų registras.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas